

существительных, взятых без изменений, но с добавлением артикля. Наличие такого большого количества неизменяемых и офранцузенных англицизмов на сегодняшний день позволяет говорить о сильном влиянии английского языка на французский.

Поскольку язык находится в постоянном движении и изменяется, изучение англицизмов во французском языке представляет широкие возможности для его дальнейшего детального изучения. В частности, одним из перспективных направлений исследования можно обозначить прослеживание эволюции употребления английских заимствований на материале женских журналов.

Источники и литература:

1. Brunet S. Les mots de la fin du siècle. – Paris, 1996. – p. 45–51.
2. Cellard J., Rey A. Dictionnaire du français non-conventionnel. – Paris, 1980. – p. 287–290.
3. Certa P. Le Français d'aujourd'hui – une langue qui bouge. – Paris, 2001. – p. 32–46.
4. Chansou M. L'aménagement lexical en France pendant la période contemporaine (1950–1994). Etude de sociolexicologie. – Paris: Champion, 2003. – 224 p.
5. Chansou M. Politique de la langue et idéologie en français contemporain. / M. Chansou // Mots. – № 6. – 1983. – p. 59–77.
6. Colpron G. Le dictionnaire des anglicismes. – Québec: Beauchemin, 1998. – 200 p.
7. Etiemble R. Parlez-vous français? – Paris, 1991. – p. 8–15.
8. Gilder A. Et si l'on parlait Français? – Paris, 1996. – p. 167–172.
9. Goosse A. La néologie française d'aujourd'hui. – Paris, 1975. – p. 54–60.
10. Pardo D., Henri L. Le comportement des Français dans leur vie courante au regard de la langue anglaise: l'influence des médias. (Colloque international et pluridisciplinaire «La construction des images: persuasion et rhétorique, création des mythes»). – Paris: Université de Paris Sorbonne, Paris IV Ecole Doctorale IV, 2009. – 3 p.
11. Pergnier M. Les anglicismes. – Paris: Les Presses Universitaires de France, 1989. – 214 p.
12. Tournier J. Les mots anglais du français. Dictionnaire thématique des emprunts du français à l'anglais. – Paris: Belin, 1998. – 624 p.
13. Yaguello M. Le sexe des mots. – Paris, 1989. – p. 87–95.
14. Электронный ресурс: http://www.academie-francaise.fr/la-langue-francaise/questions-de-langue#12_strong-em-anglicismes-et-autres-emprunts-em-strong.

Зубкова Л.В., Чернікова Л.Ф.

УДК 81'271:172

МОВНИЙ ЕТИКЕТ – НЕВІДЕМНИЙ ЕЛЕМЕНТ КУЛЬТУРИ МОВЛЕННЯ

Аннотация. В статье рассматривается вопрос речевого этикета и речевого поведения человека в различных жизненных ситуациях. Речевой этикет – это часть общей культуры человека. Использование правил речевого этикета зависит от конкретной ситуации общения, места и обстоятельства разговора, но наиболее важно – это межличностные отношения. Речевой этикет – набор или спектр фраз, которыми мы пользуемся в ежедневных ситуациях. Чем выше уровень речевой культуры, тем выше творческий потенциал, профессиональный уровень.

Ключевые слова: речевой этикет, общение, культура, отношения, правила.

Анотация. В статті розглядається питання мовного етикету та мовної поведінки людини в найрізноманітніших життєвих ситуаціях. Мовний етикет – це частина загальної культури людини. Використання правил мовного етикету залежить від конкретної ситуації спілкування, місця й обставини розмови, але найбільшою вагою набувають міжособистні стосунки. Мовний етикет – це набір або спектр фраз, якими ми послуговуємося у щоденних ситуаціях, чим вище рівень мовної культури, тим вищий її творчий потенціал, професійний рівень.

Ключові слова: мовний етикет, спілкування, культура, стосунки, правила.

Summary. Speech etiquette is a part of general human culture. The usage of speech etiquette rules depends on the particular situations of communication, of the place and conditions of the conversation. But the most important thing is that these are interpersonal relations. Speech etiquette is a set and a range of phrases of everyday situations. The higher the level of speech culture, the higher is the creative potential, professional level.

Key-words: Speech etiquette, communication, culture, relations, rules.

Від найдавніших часів мова супроводжує людину на всіх етапах її життя. Власне без мови не існувало б людини як розумної істоти, адже всі проблеми свого життя від найпростіших побутових до складних наукових, соціальних і політичних вона вирішує, користуючись мовою.

Мова - це і засіб спілкування, накопичення та передачі набутих людством знань. і найважливіший інструмент навчання. Без мови не існує навіть сама людська думка, яку кожна людина оформлює не тільки для оточуючих, а й сама для себе за допомогою мовних засобів.

Культура мови - це вміння сказати необхідне слово в потрібний час, доцільно, із дотриманням правил мовного етикету, щоб не образити людину і водночас не втратити власної гідності.

Мовна культура як і культура поведінки, загальна культура особистості, над підвищенням якої нас вимагають постійно працювати навчання та служба. Мовна культура є основною ознакою загальної культури людини і разом із тим її складовою. Чим вищий рівень мовної культури людини, тим вищий її творчий

потенціал, професійний рівень. Це особливо виявляється на прикладі фахівців-юристів, які завжди були майстерними ораторами, яскравими промовцями, чії виступи ставали подією суспільного життя і надовго запам'ятовувалися слухачам або читачам майстерним поєднанням форми і змісту промови.

Низький рівень мовної культури навпаки є ознакою обмеженості виявом невміння замінити власні думки і сприймати чужі. Скоріш за все людина яка виявляє низький рівень мовної культури не здатна до творчого, нестандартного мислення, вирішення професійних і організаційних проблем, що обов'язково позначається на її успіхах у трудовій діяльності.

1. Поняття про мову, культуру мовлення.

Мова - явище соціальне. Одна з її основних функцій - комунікативна - тобто спілкування людей. Але як універсальний засіб спілкування мова є явищем майже безкінечним адже таким може бути і припустимий перелік можливих варіантів спілкування людей, де важливо враховувати умови і форми спілкування (де? і як?) змісту і мети (що? і для чого?), адресата (кому?) тощо. При цьому варто врахувати й індивідуальні властивості кожного, хто використовує мову його вік, освітній рівень, соціальний та життєвий досвід, безліч інших особливостей що роблять людей не схожими один на одного, яскраво індивідуальними. Відповідно до цього варіюється і мова яку використовує особа адже "стиль - це людина". Мовний запас кожної конкретної особи відносно невеликий, від декількох сотень до декількох тисяч слів. При цьому мовний запас лексичних засобів окремого народу налічує понад сотні тисяч слів і їхня кількість постійно поповнюється.

Отже кожен з нас, свідомо чи несвідомо, з великої кількості слів і мовних засобів обирає для користування ті, що йому вважаються найдоцільнішими, або ті, що підказують оточення звичка, традиції. Так виникає варіювання мови, або її диференціація, яка залежить від часу, простору суспільства (соціальний тип варіювання) функцій, які покладено на мову. Окрім літературної мови, існують діалекти, говори, говірки які пов'язані з певними місцевостями. Залежно від соціального стану людина може користуватися грубими, ненормованими мовними засобами.

В обмеженому соціальному середовищі виникає жаргон професійний, молодіжний, учнівський, студентський тощо.

Відаючи перевагу вжитку літературної мови, ми не будемо заперечувати і того, що в певних випадках, залежно від ситуації спілкування, може вважатися доцільним вживання елементів інших варіантів мови. Адже кожен з людей намагається, щоб його слово було дохідливим, ясным, дієвим, ефективним, красномовним.

Все це вимагає дотримання критеріїв оптимального вибору потрібних засобів мови та способів їх поєднання в конкретній ситуації спілкування. Залежно від функцій, які має виконувати мова в таких ситуаціях, у ній постійно формуються і функціональні стилі, існування яких є свідченням високого розвитку мовної культури суспільства, що, у свою чергу, пов'язано із загальним рівнем культурного життя суспільства.

Поява стилів у кожній національній мові зумовлена тими функціями, які вона виконує в суспільстві.

2. Мовний етикет - важлива складова культури мовлення.

Мовний етикет. Він відзначається стійкістю і консервативністю, і в цьому стає подібним до офіційно-ділового стилю, який теж в ідеалі має лишатися сталим і непорушним. Мовний етикет запрограмований на найрізноманітніші типові ситуації, в яких використовують сталі мовні структури, кліше, закріплені національними культурними традиціями. Щоразу, в певних ситуаціях, ми повторюємо стереотипи поведінки, у тому числі мовної які поза нашою свідомістю автоматично використовують у разі потреби.

Використання правил мовного етикету великою мірою залежить від конкретної ситуації спілкування місця й обставини розмови, цільової настанови (повідомити, вплинути вразити здивувати, шокувати тощо). Але найбільшої ваги набувають між-особисті стосунки. Залежно від цього може йтися про 5 тональностей спілкування високу, нейтральну, звичайну, фамільярну, вульгарну.

Висока тональність відповідає спілкуванню у сфері суто формальних суспільних структур (урочисті заходи, дипломатичні прийоми тощо).

Нейтральна - функціонує у сфері офіційних установ. Вона найближча до здійснення службових повноважень працівника органів внутрішніх справ.

Звичайна тональність характерна для спілкування на побутовому рівні. Фамільярна забезпечує спілкування в колі сім'ї, дружньому товаристві, емоційна. Вульгарна спостерігається у соціально неконтрольованих ситуаціях, занадто емоційна. При звертанні до незнайомих людей використовують нейтральні структури етикету. До близьких навпаки - емоційні, фамільярні, дуже рідко нейтральні.

Залежно від типових ситуацій спілкування мовний етикет можна поділити на групи, різновиди.

Одиниці вітання, привітання доброго ранку, вітаю вас, добридень, здоров був.

Одиниці звертання та привертання уваги - будьте добрі скажіть, будь ласка, будьте ласкаві, чоловіче добрий, вельможний пане, вельмишановний добродію тощо.

Одиниці представлення під час знайомства а) в ділових стосунках використовують такі компоненти посада, професія звання ім'я та по батькові, адже це важливо для здійснення функціональних обов'язків, б) ділові стосунки дещо "пом'якшують" вимоги етикету навіть у таких випадках, коли відбувається знайомство між чоловіком і жінкою. Звичайно, жінка не може нав'язувати знайомство сама. Але ці вимоги відступають, якщо йдеться про суто ділову зустріч.

Під час знайомства використовують кліше: дозвольте відрекомендуватися. представити, знайомтеся тощо.

Запрошення: приходьте, ласкаво просимо, зайдіть тощо.

Побажання, поздоровлення: дай Боже, хай щастить, на добраніч хай Бог милує тощо.

Згода і незгода: так, я не заперечую, ви маєте рацію, авжеж.

Прохання: дозвольте, просимо, якщо вам не важко, будь ласка не відмовте, благаю та інші.

Подяка: спасибі, дякую, дуже вдячний, вік не забуду.

Вибачення: пробачте, перепрошую, даруйте, вибачте.

Комплімент: може стосуватися зовнішності схвалення вчинків, виконаної роботи.

В ділових стосунках потрібно обережно ставитися до мовних засобів, які використовують при спілкуванні.

Заважають дотримуватися норм етикету, а значить, і ефективно досягати мети ділових контактів вплив моди, недоцільні структури мовного етикету, надлишкові або недоречні в конкретній ситуації, небажання дотримуватися або незнання правил етикету, неврахування соціального досвіду співрозмовника, невміле використання мовноетичних шаблонів, надлишковість яких може створювати враження нещирості у стосунках тощо.

Ділове спілкування має використовувати весь арсенал наявних засобів взаємовпливу комунікантів під час міжособистісних стосунків. Проте основу цих стосунків складатимуть словесні засоби, роботу над удосконаленням яких людина має здійснювати все життя, збагачуючи власні можливості у цій справі. Це особливо важливо для працівників – юристів, суддів, адвокатів, для яких спілкування з людьми становить одну з основних форм роботи щодо здійснення службових повноважень.

3. Практична сторона дотримання мовного етикету.

Отже, мовний етикет - це набір, або спектр фраз, якими ми послуговуємося у щоденних ситуаціях: знайомства, звертання, вітання, прощання, подяки, співчуття, відмови, компліменту тощо. Діловий стиль реалізується також в усній формі у ділових нарадах, публічних виступах, телефонних розмовах.

Щоб ваша бесіда була результативною незалежно від того, з ким ви розмовляєте необхідно: по-перше сподобатися співрозмовнику, для цього встановлені основні правила які сприяють досягненню даної мети:

- Щиро цікавтеся іншими людьми.
- Посміхніться.
- Пом'ятайте, що ім'я людини - це самий приємний для нього звук на будь-якій мові.
- Будьте гарним слухачем. Заохочуйте інших говорити про самих себе.
- Говоріть про те, що цікавить вашого співрозмовника.
- Вселяйте співрозмовнику свідомість його значущості і робіть це щиро.

По-друге -уміти керувати процесом спілкування, впливаючи на людей не ображаючи їх і не викликаючи в них почуття образи. Для цього існують свої правила, дотримання яких дозволяє впливати на людей, не ображаючи їх і не викликаючи в них почуття образи:

- Починайте з похвали і щирого визнання достоїнств співрозмовника.
- Указуйте на помилки інших не прямо, а побічно.
- Спочатку поговоріть про власні помилки, а потім уже критикуйте свого співрозмовника.
- Задавайте співрозмовнику питання замість того, щоб йому щось наказувати.
- Давайте людям можливість врятувати свій престиж.
- Виражайте людям схвалення з приводу найменшої їхньої удачі і відзначайте їхній успіх. Будьте щирі у своїй оцінці і щедрі на похвалу.
- Створюйте людям гарну репутацію, що вони будуть намагатися виправдати.
- Будьте щедрі до заохочення. Створюйте враження, що легко поправна; робіть так, щоб те, на що ви спонукаєте людей,здавалося їм неважким.
- Намагайтеся, щоб люди були раді зробити те, що ви пропонуєте.

По-третє, вибравши мету вашої бесіди, намагайтеся схилити людей до вашої точки зору м'яко без тиску, не нав'язуючи. Якщо людина вважає вашу точку зору - своєю. Для цього треба знати що:

- єдиний спосіб одержати верх у суперечці - це ухилитися від нього;
- виявляйте повагу до думки вашого співрозмовника. Ніколи не говорите людині, що він не правий;
- якщо ви не праві, визнайте це швидко і рішуче;
- З самого початку дотримуйтесь дружнього тону;
- змусьте співрозмовника відразу ж відповісти вам «так»;
- нехай велику частину часу говорить ваш співрозмовник;
- нехай ваш співрозмовник вважає, що дана думка належить йому;
- щиро намагайтеся дивитися на речі з погляду вашого співрозмовника;
- ставтеся співчутливо до думок і бажань інших;
- додайте більш шляхетних мотивів;

Хто хоче успішно дискутувати, повинний спробувати якнайбільше довідатися про свого співрозмовника. (А.Д.Карнегі)

Джерела та література:

1. Венедиктова В. И., Ділова репутація: особистість, культура, етика, імідж ділової людини. - М., 1996.
2. Давид Робинсон. Домогтися від людей найкращого. - М., 1994.
3. Іванова Е. Н. Ефективне спілкування і конфлікти., С-Пб., 1997.
4. Карнегі Д. Мистецтво виступати публічно. - К, 2000.
5. Курбатов В. І. Мистецтво керувати спілкуванням. - Ростов-на-Дону, 1997.

6. Митителло В. Л. Этика и этикет деловой личности. - Самара, 1992.
7. Мускон М. Х. Альберт М., Хедоури Ф., Основы менеджменту. - М., 1992.
8. Назаров В. Н., Мелешко Е. Д., Этика: словарь афоризмов и высказываний, М, 1999
9. Шмидт Р. Мистецтво спілкування. - М., 1992 .
10. Ю. Шейнов В. П. Конфлікты в нашому житті і їхній дозвіл. - Мінськ, 1996.

Монастырская Ю.Г. УДК: 802.0-4/5-086 **ФОНОСТИЛИСТИЧЕСКОЕ ВАРЬИРОВАНИЕ ЗВУЧАЩЕЙ РЕЧИ ТЕЛЕДИСКУРСА ГЕРМАНИИ**

***Аннотация.** В статье рассматриваются проблемы фоностилистической вариативности реализации консонантизма в иностранных словах (англицизмах и галлицизмах) в теледискурсе Германии, представленного звучащей речью специально обученных нормам произносительного стандарта дикторов и модераторов. На основе сопоставления прочтенной речи и подготовленного говорения выявляются значительные противоречия между кодифицированной нормой, представленной новейшим немецким орфоэпическим словарём, и речевой действительностью.*

***Ключевые слова:** теледискурс, звучащая речь, произносительный стандарт, фоностилистическая вариативность, англицизмы и галлицизмы.*

***Анотація.** У статті розглядаються проблеми фоностилістичної варіативності реалізації консонантизму в іноземних словах (англізмах та галіцизмах) у теледискурсі Німеччини, представленого звучним мовленням спеціально навчених нормам вимовного стандарту дикторів і модераторів. На основі зіставлення прочитаного мовлення і підготовленого говоріння виявляються значні суперечності між кодифікованою нормою, представленою новітнім німецьким орфоепічним словником, і мовної дійсності.*

***Ключові слова:** теледискурс, звучне мовлення, мовний стандарт, фоностилістична варіативність, англізми та галіцизми.*

***Summary.** The article stipulates the problems of phonostylistic variations of consonantism in foreign words (Anglicisms and Gallicisms) in TV discourse of Germany represented by the speech of announcers and moderators (ZDF, ARD, DW-tv), who were specially trained to the norms of pronunciation standards. It concerns the problem of the realization of consonants by germanizing the foreign words from English and French, which are the most frequent in the German mass media language. Wide variety of the implementation of the consonants is revealed either in the codified norm represented by the newest German orthoepic dictionary or in the real norm, which is produced by professional German TV announcers because of different degrees of the phonetic germanizing of Anglicisms and Gallicisms. In comparison of the speech reality (read speech and prepared speaking) with the codified norm deviations have been found in the application of consonants.*

***Keywords:** TV discourse, oral speech, pronunciation norm, phonostylistic levels, codified norm, speech reality, foreign words.*

Современное языкознание интересуют вопросы, связанные как с внутренней структурой языка, так и влиянием на неё среды, в которой языковая система развивается и функционирует. Новая парадигма знания, возникшая как результат эволюции лингвистических идей в конце XX в начале XXI вв., обобщает и систематизирует данные всей совокупности наук, которые изучают человека и его язык. Выдающиеся языковеды (М.М. Бахтин, И.А. Бодуэн де Куртенэ, В.В. Виноградов, В. Гумбольдт, В.М. Жирмунский, Л.В. Щерба и др.) высказывают в своих трудах мысль об антропоцентрическом полюсе в общем континууме науки о языке и о человеческом факторе в языкознании. Во-первых, о перемещении фокуса восприятия с языка как системного образования на «человека говорящего» – личности, которая изучается в свете наиболее важных «человеческих» познавательных процессов, её способности говорить и мыслить, во-вторых, – переключение внимания на процесс и результат коммуникации [1; 7; 8; 13].

С понятиями система и структура языка связано в первую очередь понятие языковой нормы. Э. Косериу предлагает трёхуровневую схему при разграничении таких понятий как «система» и «норма», которые включают в себя систему-норму-речь. Через систему выявляются структурные потенции языка, а норма соответствует реализации языка в традиционных формах. Система – как возможность; норма – как реализация возможностей, которые заложены в систему и определяются как система обязательных реализаций в данном коллективе [3; 6]. Произносительная норма складывается в профессиональной речи образованных людей – носителей конкретного национального языка и представляет собой некий узуальный способ звукового оформления устной речи. Узус – общепринятое употребление слов и предложений в повседневной обиходной речи в отличие от нормы литературного языка и диалектов, и считается многими исследователями не соответствующим кодифицированной норме, хотя и признан стандартом в своей социальной группе [11, с. 751].

Вопрос о разных стилях произношения не является новым в фонетике: ещё в 19 в. П. Пасси различал следующие стили произношения *prononciation familiere rapide*, *prononciation familiere relantie* и *prononciation familiere soignee*, *prononciation tres soignee*; в немецкой лингвистике их называют *Lento-* и *Allegroformen*, хотя Щерба Л.В. подчёркивает существование множества переходных нюансов и то, что в обычной речи полные формы не употребляются. В связи этим он различает два типа произношения: полный и разговорный стили [15, с. 141-142, 202-203]. Московские фонетисты Г.И. Бубнова и Е.И. Ратникова, занимающиеся изучением устнопорождаемой речи, отмечают, что лингвистическое описание звучащей